

Klaňanie troch kráľov/Klaňanie mudrcov - Hall: (*Matúš 2,1n*); mudrci prišli z východu, sledovali hviezdu (pozri *betlehemska hviezda*) a hľadali kráľa Židov; učené muži a kňazi ich poslali do *Betlehema*; kráľ *Herodes* ich žiadal, aby mu priniesli správu pod zámenkou, aby sa aj on mohol prísť pokloniť; na nástenných maľbách rímskych *katakomb* a na niektorých byzantských *mozaikách* sú zobrazovaní v rúchu perzských kňazov v *Mitrovom* kulte s príznačnými *frygickými čiapkami*; kresťanský spisovateľ, filozof a *cirkevný otec* - *Tertulian* (160-230) bol prvý, kto ich označil za kráľov; ich mená sú prvý raz uvádzané v ravenškom *pontifikáli* z 9.st. (pozri *Ravenna*); v maliarstve ranej renesancie (v talianskom umení pozri *trecento*) oblečení podľa dobovej *dvorskej módy*; jeden alebo viac z nich aj zobrazovaní v podobe umelcovho *patróna* ako výraz jeho oddanosti viere; v úvodnej scéne zobrazovaní, ako sa stretávajú na svojej ceste alebo spoločne cestujú so svojimi družinami vedení hviezdou (neskorostredoveké *fresky*, *skulptúry* a *iluminované rukopisy*); klaňanie samotné ukazuje *Gašpara*, najstaršieho, kľáčiaceho pred dieťaťom na lone *Márie* (pozri *madona*) a odkladajúceho korunu, za ním čierneho *Baltazára* obracajúceho sa k tretiemu a najmladšiemu *Melicharovi*, ukazujúceho na hviezdu (rozdielnosť veku mudrcov symbolizovala tri obdobia ľudského života; pozri *obdobia života*); sprievod kráľov poukazuje na *orientálny pôvod*: *turbany*, *tavy*, *leopardy*, *opica*, *hviezda* a *polmesiac Saracénov*; scéne zvyčajne prítomný *Jozef*, *zvieratá osol* a *vôl*; v pozadí zvyčajne zvestovanie pastierom (pozri *Klaňanie pastierov*); v stredoveku nadobúda motív na obradnosti, neskoršie zobrazovaný menej často (*Rembrandt*, *Rubens*); v niektorých neskorších dielach, najmä od 17.st., je *Mária* zobrazovaná ako stojaca postava; námet na schránkach na dary od 16.st. - umeleckoremeselné *zlatnícke práce*; podľa *Bedy* (†735) *zlato* symbolizovalo hold Kristovej kráľovskej *dôstojnosti*, *kadidlo* hold jeho *božskosti*, *myrha* užívaná aj na *balzamovanie* náznakom Kristovej *smrti*; *Matúš* sa nezmieňuje o počte mudrcov, aj keď to, že boli traja, sa odvodzuje z počtu ich darov; v ranokresťanskom umení boli aj dvaja, štyria, občas aj šesť; v neskorom stredoveku sa traja kráľi stali stelesnením troch častí známeho sveta (*Európy*, *Afriky* a *Ázie*), ktoré vzdávali úctu Kristovi > *kresťanstvu*; preto bol *Baltazár* (Afrika) znázorňovaný ako černoch (pozri *svetadiely*); téma *Klaňanie troch kráľov* slúžila aj ako symbolické vyjadrenie podriadenosti svetskej *autority* cirkvi; preto mal výjav *Klaňania troch kráľov* neustálu závažnosť v *kresťanskom umení*; o sviatku *Zjavenia Pána* (6.január) sa slávi zjavenie Krista ľudstvu, najmä zjavenie sa Krista v *Klaňaní mudrcov*; pozri *Traja kráľi*, *betlehem/jasličky*; *Narodenie Pána*, *christologický cyklus*, *mariánsky cyklus*

Hall v súvislosti s heslom *Svadba v Káne galilejskej*: *Svadba* v *Káne* má pôvodne svoje miesto v *kresťanskom umení* ako jeden z troch sviatkov *epifanie*, slávenej stredovekou cirkvou ako prvé božie *zjavenie* človeku, pokiaľ ide o Ježišove *zázračné schopnosti*; ostatné dve (*Klaňanie sa troch kráľov* a *Kristov krst*) boli svojím spôsobom tiež prvými zjaveniami

-v súvislosti s heslom *Mudrci z východu*: *Gašpar*, *Melichar* a *Baltazár* prišli z východu po *Ježišom* narodení do *Betlehema*, aby podľa proroctva (hviezdy na oblohe, kométy) našli kráľa *Židov* (pozri *Narodenie Pána*); historicky sa predpokladá, že išlo o *astrologov perzského dvora*, kňazov *Mitrovho* kultu, ktorý sa počas raného *kresťanstva* rozšíril v *Rímskej ríši* (> na nástenných maľbách v rímskych *katakombách* a na niektorých byzantských *mozaikách* sú mudrci oblečení do rúcha *Mitrových kňazov*); pozri *biblia*, *chodenie s tromi kráľmi*; *fašiangy/masopust*; *pes* (Lurker), *pútnictvo* (Baleka); *myrha* (Lurker)

Krämer-Trenkler: ich mená boli vybájené, v *Biblii* sa nikde nespomínajú; iba okolo roku 500 v arménčine koncipovaná *legenda* o *Ježišom* detstve, v ktorej sa hovorí o troch kráľoch *Melkonovi* z *Perzie*, *Gasparovi* z *Indie* a *Baltassarovi* z *Arábie*; *evanjelista Matúš*, ktorý ako jediný v *Novom zákone* hovorí o *klaňaní mudrcov*, ani jediným slovom nespomína ich mená ani koľko ich vlastne bolo; že boli traja, usúdilo sa zrejme podľa troch darov - *kadidla*, *myrhy* a *zlata* (aj keď tu sa mohlo preniesť na mudrcov pre kresťanskú mytológiu osobitne dôležité číslo tri; pozri *symboly číselné:3*); za kráľov boli mudrci označení iba v následných interpretáciách, možno pre nedorozumenie pri preklade slova *mudrc* alebo *mág* (označenie *kráľ* v *Ježišových časoch* znamenalo celkom niečo iné ako v stredoveku; takmer každý vazal *Rimanov* bol vtedy „kráľom“); mohlo tu zavážiť aj proroctvo zo *Starého zákona*: kráľi z *Tarzisu* (alebo *Taršišu*) a na ostrovoch majú priniesť dary... (*Izaiáš 23 ?*); do *Kolína n. Rýnom* sa dostali kráľi, resp. ich kosti roku 1158 z podnetu ríšskeho kancelára a kolínského arcibiskupa *Rainalda von Dassela*; možno mu ich darovali obyvatelia *Milána*, ktorí relikvie získali koncom 4.st. ako dar cisára *Byzancie* (?; *Arcadius*, vláda v rokoch 395-408), kam sa dostali z *Palestíny* a kde ich na svojej pútnickej ceste našla cisárova matka (potom by mohlo ísť o kráľa *Konštantína Veľkého*, 280-337 po Kr., ktorého matka *Helena* zakladala chrámy vo *Svätej zemi*); je otázne, čo robili kosti mudrcov v *Palestíne*; v

Biblii sa hovorí, že sa po poklone mudrci vrátili do svojej vlasti, pravdepodobne do *Mezopotámie*, takže ich *ostatky* by mali ležať tam; aj ich prenesenie z *Konštantínopola* do Milána sa spomína iba v posmrtnnej biografii milánskeho biskupa, ktorá vznikla o niekoľko storočí neskôr práve v Kolíne; podľa všetkého práve Rainald von Dassel ako pravá ruka nemeckého cisára politicky využil legendu, aby vo vtedajšom spore medzi *pápežom* a cisárom, svojim pánom, získal pre cisára výhodný argument: králi (svetskí vládari) boli prví, ktorí sa poklonili Ježiškovi, a preto má cisár prednosť pred pápežom; z toho je jasné, prečo sa pápežská strana nijako neponáhľala so *svätorečením*, ktoré by uvedené hľadisko požehnala (dodnes svätorečenie neuskutočnené)

Keller: *Matúš* (2,2-3): „Kde je ten kráľ židovský? Videli sme totiž jeho hviezdu na východe a prišli sme sa mu pokloniť. Keď to počul kráľ *Herodes*, predesil sa a s ním celý Jeruzalem“; to, čo bolo pre hvezdárov z Východu prvou samozrejmovou otázkou, bolo pre *Jeruzalem* podnetom ku *strachu*, lebo vo svätom meste chýbali *astrologické* školy; asi rok po opisovanej konštelácii hviezd na nebi ožilo v *Palestíne* silné mesiášske hnutie; židovský dejepisec *Josephus Flavius* hovorí o chýroch, ktoré sa medzi ľuďmi šíрили, že Boh rozhodol o konci rímskej okupácie a božské znamenie (hviezda) vraj zvestovalo príchod židovského panovníka, lebo pre Židov *Herodes* bol Idumejcom (potomkom kmeňa Edómčanov na juhu Palestíny; pozri *Edom*), čiže vlastne ani nie *Židom*; Herodes neváhal a dal preskúmať staré posvätné knihy svojho národa a kňazi našli v spise proroka *Micheáša*, ktorý žil pred 700 rokmi v Judsku: „A ty, Betlehem, primáľ si medzi tisíckami Júdu (t.j. judských miest alebo Judejcov), z teba mi vyjde ten, čo má vládnuť v *Izraeli* (*Micheáš* 5,1); potom si dal Herodes predvolať mudrcov a „poslal ich do Betlehema“ (*Matúš* 2,4; 8); keďže 4.decembra *Jupiter* a *Saturn* sa priblížili po tretí raz v súhvezdí *Rýb*, „priveľmi sa zaradovali a vydali sa na cestu. A hľa, hviezda, ktorú videli na Východe, šla pred nimi“ (*Matúš* 2,10; 9); na ceste do *Chebronu* vo vzdialenosti 7 kilometrov od Jeruzalema sa nachádza dedina „bet lahm“, starý judský *Betlehem*; vedie takmer presne od severu na juh; tri tretej *konjunkcii* sa zdalo, akoby planéty *Jupiter* a *Saturn* splynuli do jednej žiarivej hviezdy; pri večernom súmraku ich bolo vidieť južným smerom, takže mudrci z Východu na svojej ceste z Jeruzalema mali jasné súhvezdie stále pred sebou; hviezda išla skutočne „pred nimi“, ako to hovorí *evanjelium*; pozri *betlehemska hviezda* (Nový biblický slovník)

Nota bene v súvislosti s heslom *Dávidov štít*: dva veľké pretínajúce sa trigóny (*trojuholníky*) sa v hebrejčine volajú *magen David* - Dávidov štít; slovo *magen* je v hebrejčine terminus technicus tiež pre *horoskop*; kráľ Dávid bol pre Židov najlepším kráľom a vodcom; každého ďalšieho vodcu musí preto tento Dávidov štít sprevádzať, inak povedané *magen David* musí mať vo svojom horoskope; Dávidov štít sa v židovskej tradícii spája s kráľom *Šalamúnom* ako jeho štít či magická pečať; v tom zmysle význam slova magi (mudrci) je aj *pečaťou múdrosti*; táto múdrosť obsahuje poznanie súvislostí a tajomstiev stvorenia, bytia a smerovania všetkého stvoreného k jeho Stvoriteľovi, jednotu *mikro* a *makrokozmu* (pozri *kozmos*); magická pečať a ochranný štít sa tak v *hexagrame* stávajú symbolom *harmónie*, *dokonalosti*, *výnimočnosti* a tým *univerzálnej moci*; Dávidov štít a *Šalamúnova hviezda* boli tou hviezdou, za ktorou išli mudrci z Východu a o ktorej hovorili s kráľom *Herodesom*; podtypom Kľaňania kráľov je námet *Putovanie mágov*

<http://twoway.st/facets/subject/adoration%20of%20magi>

https://en.wikipedia.org/wiki/Category:Adoration_of_the_Magi_in_art (diel prehľad autorov)

<http://elmiradorespagnol.free.fr/3magos/>

<http://elmiradorespagnol.free.fr/3magos/thumb5.html>

[http://www.webumenia.sk/web/guest/graphic/-](http://www.webumenia.sk/web/guest/graphic/-/staticresults?orderBy=DATING_ASC&items=14&query=&layout=gridLayout&images=true&se)

/staticresults?orderBy=DATING_ASC&items=14&query=&layout=gridLayout&images=true&se
<archFor=data&page=2>

[http://www.webumenia.sk/web/guest/graphic/-](http://www.webumenia.sk/web/guest/graphic/-/staticresults?orderBy=DATING_ASC&items=14&query=&layout=gridLayout&images=true&se)

/staticresults?orderBy=DATING_ASC&items=14&query=&layout=gridLayout&images=true&se
<archFor=data&page=3>

[http://www.webumenia.sk/web/guest/graphic/-](http://www.webumenia.sk/web/guest/graphic/-/staticresults?orderBy=DATING_ASC&items=14&query=&layout=gridLayout&images=true&se)

/staticresults?orderBy=DATING_ASC&items=14&query=&layout=gridLayout&images=true&se
<archFor=data&page=8>

http://www.webumenia.sk/web/guest/graphic/-/staticresults?orderBy=DATING_ASC&items=14&query=&layout=gridLayout&images=true&searchFor=data&page=14

http://www.webumenia.sk/web/guest/graphic/-/staticresults?orderBy=DATING_ASC&items=14&query=&layout=gridLayout&images=true&searchFor=data&page=19

http://www.webumenia.sk/web/guest/graphic/-/staticresults?orderBy=DATING_ASC&items=14&query=&layout=gridLayout&images=true&searchFor=data&page=20

http://en.wikipedia.org/wiki/File:Geertgen_tot_Sint_Jans_001.jpg
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Adoration_of_the_Magi_Mair_von_Landshut.jpg
http://oc.wikipedia.org/wiki/Art_roman%C3%A9
http://oc.wikipedia.org/wiki/Fichi%C3%A8r:Albanipsalter_DreiKoenige.jpg

<http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B5%D0%B8%D1%81%D0%BA%D1%83%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE>

<http://www.flickr.com/photos/28433765@N07/8450464586/in/photostream/>
<http://www.flickr.com/photos/28433765@N07/8450476164/in/photostream/>

Anonym: Klaňanie troch kráľov (3.st.)

Klaňanie troch kráľov (mozaika, bazilika Santa Maria Maggiore, Rím, 432-440)

Klaňanie troch kráľov (mozaika, bazilika Santa Maria Maggiore, Rím, 432-440)

Anonym: Kľaňanie troch kráľov (5.st.)

Anonym: Kľaňanie troch kráľov (nástenná maľba, 5.st.)

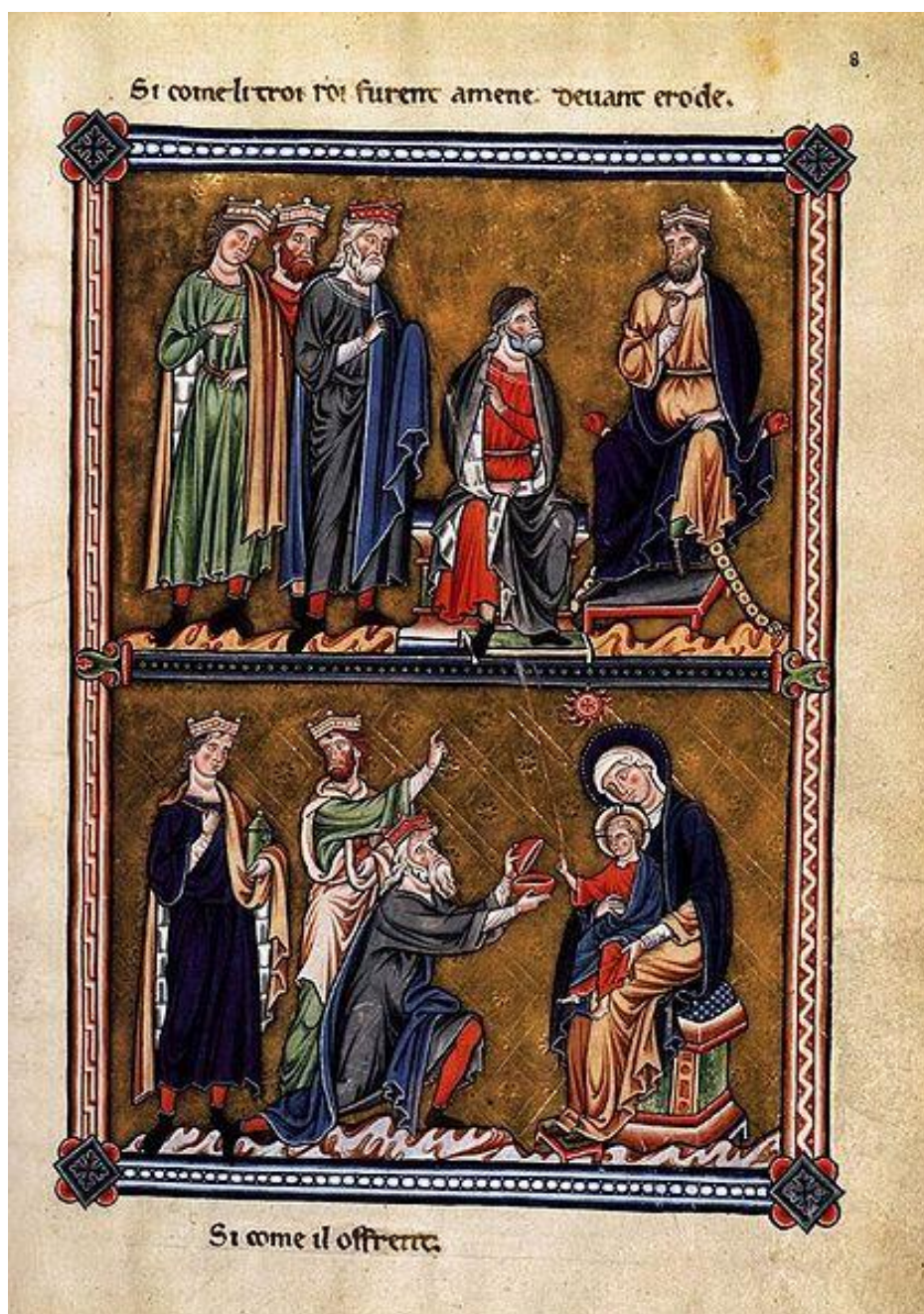
Klaňanie troch kráľov (mozaika, kostol S. Apollinare Nuovo v Ravenne, 565)

Klaňanie troch kráľov (Codex Egbert, 980-993)

Klaňanie troch kráľov (Codex Aureus Epternacensis, 1047)

Herodes a traja mudrci. Kľaňanie troch kráľov (Psalterium Ingeborg, 12.st.)

Klaňanie troch kráľov (Perikopy Henricha II., 10.st.)

Troja králi (iluminácia z Vyšehradského kódexu, 1085)

Zvestovanie a epifánia (Beatus Cardēna, okolo 1180)

Klaňanie troch kráľov. Epifánia (Beatus Manchester, 1175)

Klaňanie troch kráľov (freska krypty kostola v Gargilesse-Dampierre, Francúzsko, 12.st.)

Troja mudrci pred Herodesom, Kľaňanie mudrcov (iluminácia z Psalteria svätého Ľudovíta, 1260-1270)

P. Cavallini: Kľaňanie kráľov (mozaika, Santa Maria in Trastevere, Rím, 1291)

Kristovi predkovia (Beatus Huelgas, 1220)

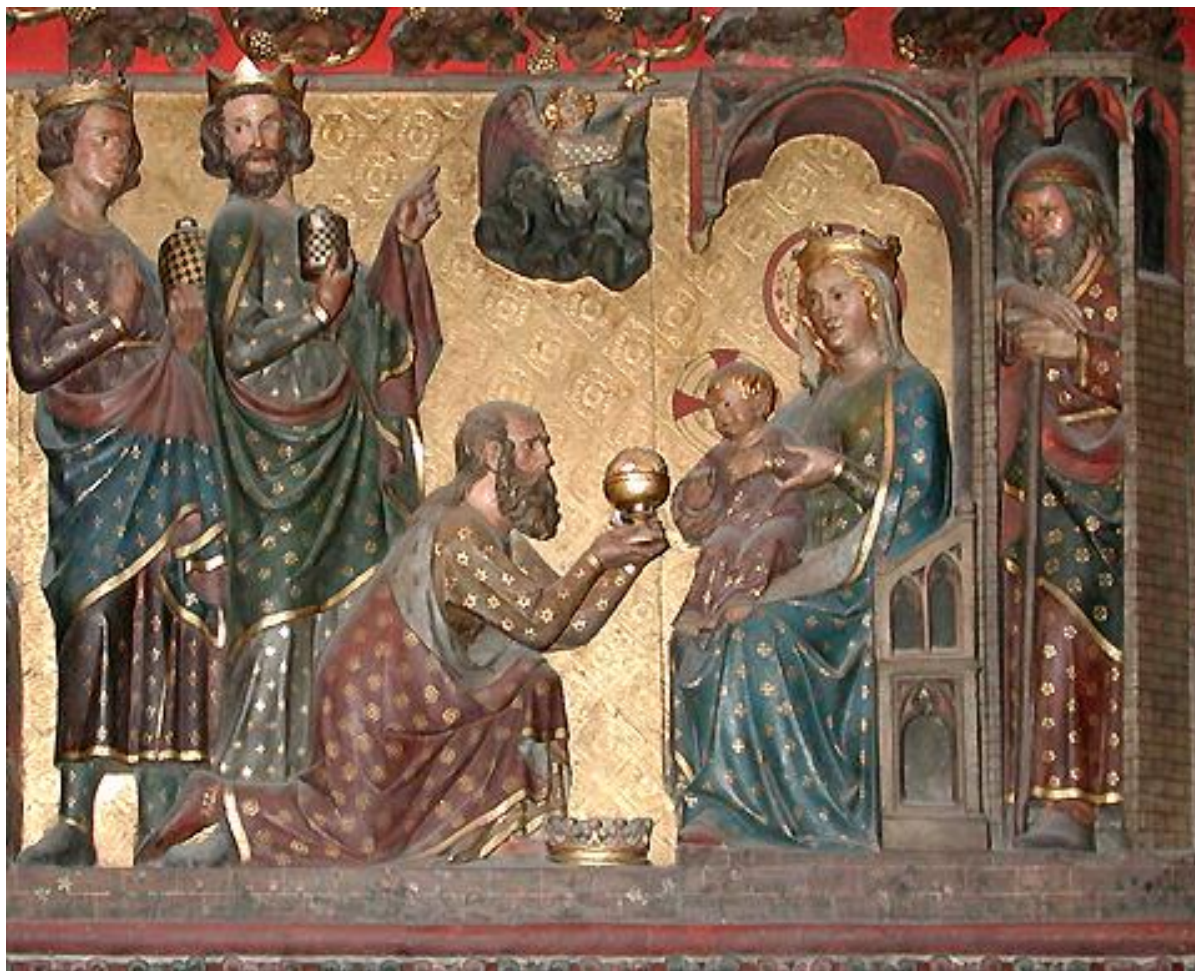
Toros Roslin: Klaňanie kráľov (Evanjelium Malatia, 1268)

Klaňanie troch kráľov (detail portálu mariánskeho opátstva Santa Maria di Cerrate v Lecce, Taliansko, 12.st.)

Majster vyšebrodského oltára: Kľaňanie mudrcov (1350)

Anonym: Kľaňanie troch kráľov (polychrómovaná drevorezba, 14.st.)

Flámsky anonym: Kľaňanie troch kráľov (1390-1410)

Giotto: Klaňanie mudrcov (freska, Scrovegni kaplnka, Padova, 1304-1306)

J. Pucelle: Kľaňanie kráľov (grisaille, iluminácia z Hodiniek Jeanna d'Evreux , 1324-1328)

Gentile da Fabriano: Kľaňanie troch kráľov (1423)

Masaccio: Kľaňanie troch kráľov (freska, 1426)

K. Witz: Kľaňanie troch kráľov (1444)

G. David: Klaňanie mudrcov (Weltlandschaft, 15.-16.st.)

Klaňanie troch kráľov (holandský rukopis, okolo r. 1460)

J. Fouquet: Klaňanie troch kráľov (15.st.)

G. da Modena: Cesta troch kráľov (freska v kaplnke San Petronio v Bologni, 1412)

Fra Angelico a F. Lippi: Klaňanie troch (1440-1460)

M. Schongauer: Klaňanie troch kráľov (rytina, 1470-1474)

H. L. Schäufolein: Klaňanie troch kráľov (15.-16.st.)

A. Dürer: Klaňanie troch kráľov (drevorez zo série Zo života Panny Márie, 1503)

Albrecht Dürer: Klaňanie troch kráľov (1490-1493)

Fra Angelico: Klaňanie troch kráľov (15.st.)

Majster Madony z Lomničky: Kľaňanie troch kráľov (reliéf krídla oltára P. Márie farského kostola sv. Kataríny v Lomničke, 1400-1410)

Giovanni di Paolo: Klaňanie troch kráľov (1450)

S. Botticelli: Klaňanie troch kráľov (1465-1467)

S. Botticelli: Kľaňanie troch kráľov (detail, 1465-1467)

B. Gozzoli: Cesta kráľov (stredný panel triptychu, 1459-1461)

P. Uccello: Klaňanie troch kráľov (1435-40)

D. Bouts: Klaňanie troch kráľov (stredná tabuľa Triptychu Perla Brabantu, 15.st.)

Geertgena tot Sint Jans: Klaňanie troch kráľov (15.st.)

Geertgena tot Sint Jans: Kľaňanie troch kráľov (stredný panel triptychu, okolo 1485)

Geertgena tot Sint Jans: Klaňanie troch kráľov (1480-1485)

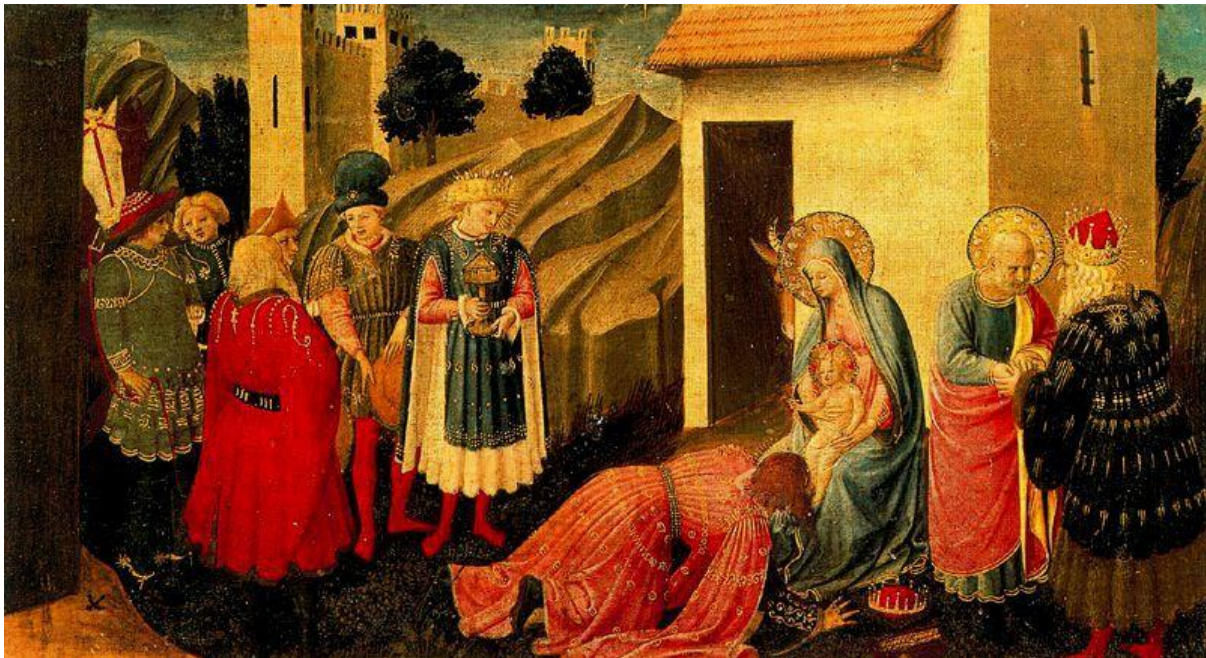
H. Memling: Kľaňanie troch kráľov (1470-79)

Pseudo Blesius: Kľaňanie troch kráľov (detail, 15.st.)

Fra Angelico: Kľaňanie troch kráľov (1433-1435)

Fra Angelico: Kľaňanie troch kráľov (1432-1434)

Fra Angelico: Kľaňanie troch kráľov (16.st.)

H. van der Goes: Kľaňanie troch kráľov (1475)

Leonardo da Vinci: Kľaňanie troch kráľov (štúdia, 1480-1482)

J. Bassano: Klaňanie troch kráľov (pietra dura, 1565)

A. Dürer: Klaňanie troch kráľov (1504)

Klaňanie troch kráľov (tapiséria, Gelnhausen v Bavorsku)

P. Berruguete: Adorovanie troch mágov (Retabulum de Santa María, 1517)

P. van Coecke Aelst: Klaňanie kráľov (16.st.)

J. Pontormo: Klaňanie troch kráľov (1519-1520)

P. van Coecke Aelst: Triptych Zvestovanie: Klaňanie troch kráľov, Zvestovanie a Odpočinok na úteku do Egypta (16.st.)

P. Veronese: Kľaňanie troch kráľov (1582)

P. Veronese: Kľaňanie troch kráľov (1573)

P. van Coecke Aelst: Kľaňanie troch kráľov, Zvestovanie a Odpočinok na úteku do Egypta (16.st.)

P. van Coecke Aelst: Klaňanie troch kráľov (16.st.)

H. de Clerck: Klaňanie troch kráľov (1594)

Flámsky anonym: Klaňanie troch kráľov (1515)

Flámsky anonym: Kľaňanie troch kráľov (1520-30)

Flámsky anonym: Kľaňanie troch kráľov (1520-30)

V. Catena: Klaňanie troch kráľov (1520)

Bramantino: Kľaňanie troch kráľov (1500)

A. Altdorfer: Kľaňanie troch kráľov (1530-1535)

Majster z Meßkirch: Epifánia. Klaňanie troch kráľov (1538)

Pseudo-Blesius: Klaňanie kráľov. Kráľ Dávid prijíma vyslancov s ich darmi. Kráľovná zo Sáby pred Šalamúnom (1515)

L. de Morales: Klaňanie troch kráľov (1570-1575)

Giorgione: Klaňanie troch kráľov (1502-1504)

Pseudo-Blesius: Kľaňanie troch mudrcov (1510)

Pseudo-Blesius: Klaňanie troch mudrcov (1520)

Pseudo-Blesius/Majster Antverpského Klaňania; Klaňanie kráľov (1500 a 1520)

J. Tintoretto: Kľaňanie troch kráľov (16.st.)

P. Veronese: Kľaňanie troch kráľov (1571)

F. de Llanos: Kľaňanie kráľov (1507-1510)

P. Brueghel ml.: Kľaňanie troch kráľov (1625)

P. Brueghel st.: Klaňanie troch kráľov (1567)

J. Sadeler I. podľa M. de Vos: Kľaňanie troch kráľov (rytina, 1585)

A. Wierix (nakladateľ): Klaňanie kráľov (rytina, 1600-1610)

N. Weckmann: Kľaňanie troch kráľov (drevorezba z křídla hlavného oltára farského kostola Attenhofen, Ulm, 1515)

Klaňanie troch kráľov (reliéf z krídiel Hausenského oltára, 1523-1524)